

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Anniina Annala

Aggressiivisen nuoren kohtaaminen lastensuojelussa

Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyö
Kevät 2023
Sairaanhoitaja (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Sairaanhoidtaja (AMK)

Tekijä: Anniina Annala

Työn nimi alaotsikoineen: Aggressiivisen nuoren kohtaaminen lastensuojelussa:
Toiminnallinen opinnäytetyö

Ohjaaja: Store, Kristiina & Keski-Saari, Hanna

Vuosi:2023

Sivumäärä:26

Liitteiden lukumäärä:1

Opinnäytetyö on kehitetty vastaamaan aggressiivisen nuoren kohtaamisen haasteisiin. Sen tavoitteena on kehittää henkilökunnan osaamista ja etsiä näyttöön perustuvaa tietoa aggressiivisen nuoren kohtaamisesta lastensuojelussa. Tarkoituksena on tuoda teorian tieto helposti luettavaan muotoon tiivistelmän muodossa ja tuottaa PowerPoint-esitys perehdytyksen tueksi. Toiminnallinen osa jää työpaikalle käytettäväksi myöhemmin, ja siihen voi palata tarvittaessa. Toiminnallinen osa liitetään perehdytyskansioon tueksi, ja se on läpikäytävä uusien työntekijöiden kanssa. Esityksessä kerrotaan lyhyesti ja pääkohdittain nuoren kohtaamisesta sekä väkivallan ehkäisystä lastensuojelutyössä.

Työssä etsittiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Millaista osaamista vaaditaan aggressiivisen nuoren kohtaamisessa? Miten aggressiivista käytöstä voi ennakoida ja välttää?

Aihetta lähestyttiin seuraamalla työntekijöiden toimintaa aggressiivisen nuoren kohtaamisessa. Kohtaamiselle ei ollut määritelty toimintatapoja, joten opinnäytetyössä rakennettiin toimintatapa kyseisiin tilanteisiin, josta työntekijät voivat muokata itselleen mieluisan tavan toimia. Työssä käytettiin monipuolisia lähteitä, mukaan lukien hoitotieteellisiä artikkeleita ja tutkimuksia. Lähteitä on haettu syksyllä 2022 ja keväällä 2023. Lähteet valittiin 10-vuoden aikaikkunasta, kahta lähdeä lukuun ottamatta, jotka olivat sisällöltään tarpeelliset työhön. Opinnäytetyössä selvitettiin aggressiivisen nuoren kohtaamista. Tärkeimmäksi asiaksi nousi tilanteiden ennakointi ja aggressiivisuuden merkit. Opinnäytetyöstä saa konkreettisia neuvoja aggressiivisen nuoren kohtaamiseen sekä tilanteiden ennakointiin ja purkuun. Aggressiivista käytöstä voidaan ehkäistä luottamussuhteella nuorta kohtaan. Aggressiivisen henkilön kohtaamiseen on kehitetty toimintamalli, joka pitää sisällään kuuntele, kiitä, pahoittele ja sovi. Toimintamalli on kehitetty muistisäännöksi tilanteisiin, joissa oma käytös voi provosoida aggressiivista henkilöä.

¹ Asiasanat: Aggressiivisuus, nuori, kohtaaminen, lastensuojelu, ehkäiseminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Nursing

Author: Anniina Annala

Title of thesis: Encountering an aggressive young person in child welfare: Practice-based thesis.

Supervisor(s): Store, Kristiina and Keski-Saari, Hanna

Year: 2023

Number of pages:26

Number of appendices:1

The thesis was developed to meet the challenges of encountering a aggressive young person. Its aim is to develop the competence of the staff, and to look for evidence-based information on the encounter of an aggressive young person in child welfare. The aim is to bring theoretical knowledge into a readable format in the form of a summary and produce a PowerPoint presentation to support orientation. The functional part remains for use at the workplace at a later stage and can be returned to if necessary. The functional part is attached to the orientation folder and must be gone through with new employees. The presentation describes briefly the main points of the encounters of young people and the prevention of violence in child welfare work.

The work looked for answers to the questions, what kind of skills are required to meet an aggressive young person and how aggressive behavior can be anticipated and avoided?

I approached the subject by following the actions of workers when facing an aggressive youth. There were no policies defined for the encounter, so a course of action was constructed in the thesis for these situations, from which employees can customize their own way of action. A wide range of sources were used for the work, including articles and studies on nursing. Sources have been searched for in the autumn of 2022 and in the spring of 2023. The sources were selected from a 10-year window, except for two older sources that were necessary in terms of the content for the work. The topics focused on the encounter of an aggressive young person, and the most important thing was the anticipation of situations and signs of aggression. The thesis provides concrete advice on meeting an aggressive young person and predicting and dismantling situations. Aggressive behavior can be prevented by a relationship of trust with a youth. An approach to meeting an aggressive person has been developed that includes listening, thanking, apologizing and settling. The operating model has been developed as a memory rule for situations where one's own behavior can provoke an aggressive person.

¹ Keywords: aggressiveness, young, meeting, child welfare, prevention

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	6
2 TYÖELÄMÄKUMPPANUUS JA YHTEISTYÖN KUVAUS.....	7
3 NUOREN KOHTAAMINEN.....	9
3.1 Nuoruus ja sen kehityshaasteet	9
3.2 Vuorovaikutus nuoren kanssa	9
3.3 Nuoren haasteellinen ja aggressiivinen käytös	10
4 SAIRAANHOITAJAN OSAAMINEN JA HAASTAVAN NUOREN KOHTAAMINEN	12
4.1 Sairaanhoidajan osaaminen ja nuorten kanssa työskentely	12
4.2 Työskentely lastensuojelussa.....	12
4.3 Työntekijän työhyvinvointi lastensuojelutyössä	13
5 AGGRESSIIVISEN NUOREN KOHTAAMINEN LASTENSUOJELUTYÖSSÄ	14
5.1 Aggressiivisen nuoren kohtaaminen.....	14
5.2 Nuoren aggressiivinen käytös ja sen ehkäisy.....	15
5.3 Työntekijän jaksaminen ja tilanteiden läpikäyminen jälkikäteen	16
6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TEHTÄVÄT	18
7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	19
7.1 Toiminnallinen opinnäytetyö	19
7.2 Tiedonhaku	19
7.3 Kirjallisen materiaalin tuottaminen ja arviointi.....	20
8 OPINNÄYTETYÖN JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	21
8.1 Opinnäytetyön johtopäätökset.....	21
8.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	21
8.3 Opinnäytetyön pohdinta	22
LÄHTEET	24

LIITTEET 27

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössä käsitellään aggressiivisen nuoren kohtaamista lastensuojelussa. Opinnäytetyö pohjautuu tutkittuun teoreettiseen tietoon, ja työstä tuotetaan neuvonta nuorisokodin työntekijöille. Yksiköihin jää PowerPoint-esitys, johon työntekijät voivat palata tarvittaessa.

Nurmen (2013, s. 79–80) mukaan julkisessa keskustelussa 2000-luvulla on oltu huolissaan nuorten väkivaltaisuudesta, jonka on oletettu lisääntyneen. Sosiaalisen median nostattamana ilmi on tullut useita dramaattisia väkivallantekoja, joista järkyttävimpinä kaksi koulussa tapahtunutta joukkomurhaa aseilla. Koulukiusaaminen on nostanut päätään, ja Suomessa tästä on oltu erityisen huolissaan 2000-luvun ajan.

Nurmi (2013, s. 79-80) kertoo nuoruusiässä rajoja rikkovan toiminnan olevan yleisimmillään nuoren kehitysvaiheen vuoksi. Ottaen huomioon ikäryhmän kokoon suhteutettuna nuoruus on aktiivisinta aikaa erilaisille rikoksille, kuten varkaus-, vahingonteko- ja pahoinpitelyrikoksille. Muistettava on kuitenkin, että aikuiset tekevät valtaosan kaikista rikoksista. Nuorten osuus oli suurimmillaan alkoholirikoksissa, vahingonteoissa, ryöstöissä sekä moottoriajoneuvoihin liittyvissä anastusrikoksissa. Pahoinpitelyihin nuorison osuus oli 23 prosenttia väestöstä. Kaikki rikokset eivät tule ilmi, joten on muistettava, että poliisin tietoon tulleiden rikosten määrä ei anna täysin luotettavaa kuvaa rikollisuuden kehittymisestä.

Keski-Petäjän ym. (2020) mukaan nuorten osuus väestöstä on pienentynyt 1990-luvun alusta 2020 vuoteen mennessä 11900 lapsella eli suhteellisesti mitattuna yhdeksällä prosentilla. Vuonna 2019 alaikäisiä lapsia oli 1 049 000. Lapsista 49 prosenttia oli tyttöjä ja 51 prosenttia poikia. Syntyvien lapsien määrän vähentyessä tasaisesti, myös 0–17-vuotiaiden lasten määrä on vähentynyt, suurimmillaan lapsien osuus väestöstä on ollut vuonna 1960, jolloin lapsia oli 1 584 000.

Puska (2019) kertoo tutkimuksessaan fyysisen väkivallan tekemisen yksilöllisen riskin olevan miessukupuolisuus ja kostonhaluus. Tutkielmassa kiinnitettiin huomiota nuoren luonteen, vapaa-ajan ja perheen vaikutuksista väkivaltaiseen käytökseen. Vapaa-ajan selittäviä tekijöitä väkivaltaisuuteen oli väkivaltaisten elokuvien katselu usein tai tosi usein, alkoholin juominen humalanhakuisesti ja väkivaltaiseen vertaisryhmään kuuluminen. Perheen vaikutuksia väkivaltaisuuteen olivat ruumiillisten rangaistusten kohteeksi joutuminen.

2 TYÖELÄMÄKUMPPANUUS JA YHTEISTYÖN KUVAUS

Opinnäytetyö tuotettiin yhteistyössä erityislastensuojelun yksikön kanssa. Opinnäytetyö on suunnattu yksikköön, johon on sijoitettu aggressiivisia ja käytöshäiriöisiä nuoria. Yksikössä työskentelee aamuvuorossa kolme ohjaajaa, iltavuorossa neljä ohjaajaa ja yövuorossa yksi ohjaaja. Työntekijöillä on kokemusta ja koulutusta aggressiivisesti käyttäytyvien ja käytöshäiriöisten nuorten hoitoon. Nuorten ikäjakauma on 13–17-vuotta ja he ovat erilaisista lähtökohdista tulleita. Heillä on erinäisiä arjen haasteita, kuten rajatonta käyttäytymistä ja päihteiden käyttöä. Käytösmallit ovat pitkälle edenneitä, ja osalla nuorista onkin rikostaustaa ja aktiivista rikostoimintaa.

Opinnäytetyönä tuotettu PowerPoint esitetään yksikön työkokouksessa ja mahdollisesti myös kehittämispäivässä koko yksikön henkilökunnalle. PowerPoint-esityksen tarkoituksena on tuoda tutkittu teoriatieto helposti luettavaan muotoon. Teoriatieto tiivistetään dioihin, jolloin asia on helpompi sisäistää ja tähän on helppo palata tarvittaessa.

Valviran (2021) mukaan lastensuojelun palveluita on kehitetty vastaamaan erilaisten perheiden haasteita. Ehkäisevää lastensuojelutyötä käytetään muun muassa varhaiskasvatuksessa, peruskoulussa, terveydenhuollossa ja jo varhain neuvolatoiminnassa. Kunnan tarpeet määräävät ehkäisevän lastensuojelutyön sisällön. Valviran mukaan lastensuojeluasian tullessa vireille tehdään perheelle palvelutarpeen arviointi ja lastensuojelun tarpeen kartoitus. Palvelutarpeen kartoitus aloitetaan pikimmiten, viimeistään 7 vuorokautta lastensuojeluilmoituksen jälkeen, ja kartoituksen tulee olla valmis viimeistään kolmen kuukauden päästä ilmoituksesta. Tällä aikavälillä tutustutaan perheeseen ja mietitään, mikä heidän tarpeitaan palvelee. Lastensuojelun avohuolto tukee lapsen myönteistä kehitystä ja edistää kasvatuksesta vastaavien henkilöiden mahdollisuuksia ja kasvatuskäytäntöä. Nuoren sijoittamista käytetään viimeisenä ratkaisuna, jos lapsen kasvu, kehitys ja terveys on vaarassa. Sijoittamisen jälkeen laaditaan aina asiakassuunnitelma, johon merkitään tarkoitus, tavoitteet ja keinot, ja tarvittaessa sitä täydennetään hoito- ja kasvatussuunnitelmalla sekä vanhemmille suunnatulla asiakassuunnitelmalla. Huostaanotto tapahtuu sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen toimesta, ja hänen on velvollisuus etsiä sijoituspaikka, jos lapsen kasvuolosuhteet ovat puutteelliset tai lapsen itselleen haitallinen käytös sen edellyttää eivätkä avohuollon tukitoimet ole riittäviä.

Sosiaali- ja terveysviraston (i.a) mukaan lastensuojelussa on kuvattu eri vaiheita. Lastensuojelutyö alkaa aina ehkäisevällä lastensuojelutyöllä, jota on tarjolla kunnan peruspalveluissa,

kuten neuvolassa ja koulussa. Ehkäisevä lastensuojelutyö ei vaadi lastensuojelun asiakkuutta. Lastensuojelun asiakkaaksi tullaan hakemuksella tai lastensuojeluilmoituksella. Lastensuojelun asiakkaana oleva saa oman sosiaalityöntekijän, joka vastaa nuoren asioista. Hyvinvointialue on velvollinen järjestämään lastensuojelun asiakkaalle sosiaalityöntekijän vaatimat tarpeet. Lastensuojelun avohuollolla on velvollisuus järjestää terapiaa, perhetyötä, tukihenkilö- tai virkistystoimintaa.

Terveys- ja hyvinvoinnin laitos (THL) (i.a) kertoo, että lastensuojelulain 13.4.2007/417 tarkoitus on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön. Lapsen on oikeus saada myös tasapuolinen ja monipuolinen kehitys, sekä hänellä on oikeus erityiseen suojeluun. Lastensuojelun palvelut pohjautuvat perustuslakiin.

THL (2023) mukaan lastensuojelulaitokseen sijoitetut nuoret ovat huostaanotettuja tai sijoitettu avohuollon tukitoimena. Avohuollon tukitoimena tapahtuva sijoitus on rajattu, tuen tarvetta arvioiva jakso. Avohuollon tukitoimena tapahtuvan sijoituksen aikana nuoren ja vanhemman välistä yhteydenpitoa ei voi rajata eikä käyttää lastensuojelulain mukaisia rajoitustoimenpiteitä.

3 NUOREN KOHTAAMINEN

3.1 Nuoruus ja sen kehityshaasteet

Sydänmaa ym. (2015, s. 69–72) kirjoittavat nuoruuden käsittävän ikävuodet 12-18. Tämä aikaväli on tietynlainen siirtymävaihe aikuisuuteen. Kehitys nuoruusiässä on monitasoista ja moninaista. Nuoren nopea kasvu ja kehon muuttuminen vaikuttaa nuoren kehonkuvaan. Fyysiset muutokset kehossa voivat aiheuttaa nuorella erilaisia haasteen tunteita (mts. 69). Sydänmaa ym. (mts. 69-72) kirjoittavat psykososiaalisessa kehityksessä nuoren viettävän aikansa kahdessa erilaisessa sosiaalisessa ympäristössä, jotka ovat kaveripiiri ja perhe. Murrosikää kutsutaan usein kuohuntavaiheeksi, nuori alkaa irtautumaan kodistaan. Nuoren minäkäsitys, itsetunto, moraal- ja arvomaailma alkaa kehittymään, nuori haluaa itsenäistyä, mutta tarvitsee vielä aikuisen tukea ja rajoja. Nuoruudessa kehitetään oma identiteetti, minäkuvia saattaa olla useita, ja nuori voi esimerkiksi vaihtaa tyyliään ja musiikkimakuaan useasti ennen oman minuuden löytymistä. Nuoren koettua painetta ympäristöstä, voi puhjeta uhmasta pyrkimystä olla juuri päinvastainen, kun mitä ympäristö toivoo nuorelta. Puolustusmekanismien pettäessä minuuden luomisessa, kehitys saattaa häiriintyä ja nuorelle voi kehittyä persoonallisuushäiriöitä.

Hermansonin ja Sajaniemen (2018, s. 843) mukaan ihminen pystyy hillitsemään impulssejaan, on kykenevä minimoimaan riskit ja ajattelemaan järkevästi vasta 24–25-vuotiaana. Nuoren aivojen kehitys on kesken, ja tällöin tuleekin tehtyä impulsiivisia ja vaarallisiakin päätöksiä. Puberteetin ollessa ohi 2–5-vuodessa, vie aikuisuuteen tarvittavat psyykkiset ja psyko-neurologiset muutoksen toistakymmentä vuotta. Nuoren aivoissa pyörivä myllerrys voi aika ajoin näkyä tempoilevana käyttäytymisenä, joka hämmentää lähipiiriä, mutta myös nuorta itseään.

3.2 Vuorovaikutus nuoren kanssa

Aktan-Collan (19.3.2019) kertoman mukaan arvostava kohtaaminen sisältää kuuntelun, läheimmisen hyväksyvän läsnäolon ja kunnioittamisen. Tämä näkyy kaikessa vuorovaikutuksessa. Kehon viesteihin tulee kiinnittää huomiota, erityisesti nuoret huomaavat helposti

kehonkielen ja sanojen ristiriidan. Tiedetään, että jo lapsena ollaan sosiaalinen olento, joka jo varhain tarvitsee välittämistä ja kiintymystä kokeakseen turvallisuutta kasvussa, oppimisessa ja elämässä. Kyseinen perustarve ei pääty koskaan, edes aikuisuudessa. Jokaiselle nuorelle tulee turvata perusoikeudet, jotta kasvu ja kehitys etenevät.

Etenen (2013 s. 10–12, 18) julkaisussa muistutetaan lapsen perusoikeuksien takaamisesta jokaiselle lapselle. Kohdatessa lapsi hänet tulee kohdata yksilönä ja kuunnella häntä. Lapsella on usein eri näkemys elämästään kuin vanhemmilla (mts. 10). Vanhemmat luulevat, että lapsi ei huomaa esimerkiksi heidän päihteiden käyttöönsä. Lapset ovat siis oman elämänsä asiantuntijoita (mts. 12). Nuorten osallistamisen hyödyistä on paljon tutkimusnäyttöä, jonka mukaan on välttämätöntä, että nuoret tulee kohdatuksi aidosti omassa yhteisössään. Erityisesti tilanteissa, joissa nuori on joutunut tavalla tai toisella kaltoin kohdelluksi, kohtaamisen tärkeys korostuu. Aikuisen tulee tällöin huomata lapsen hätä, jotta siihen voidaan puuttua. Nuori voi kokea, että kukaan ei halua häntä kuulla, jos osallistaminen on jätetty vähälle (mts. 18).

Tallgren (2022, s. 10-11) muistuttaa, että ensiarvoisen tärkeää on, miten nuori kokee tulleensa nähdyksi, kuulluksi ja arvostetuksi (mts. 10). Positiivinen minäkuva ja turvallisuuden kokeminen voivat rakentua vain turvallisissa ja terapeuttisesti vuorovaikutteisissa kohtaamisissa (mts. 11). Vuorovaikutuksessa tärkeää on dialogisuus, joka ei ole vain sanoja tai puhetta, vaan suhteissamme elävää monimuotoista kommunikaatiota. Kommunikaatioon olennaisesti kuuluu myös keholliset tuntemukset sekä tulkinta toisistamme tai tilanteista (mts. 11).

3.3 Nuoren haasteellinen ja aggressiivinen käytös

Rytkönen (2013, s. 13-14) kertoo aggressiivisen käyttäytymisen olevan epäsosiaalista käytöstä. Sosiaalisten, kognitiivisten, emotionaalisten ja verbaalisten taitojen kehittyessä lapsi oppii hallitsemaan aggressiivista käyttäytymistään. Myös fyysisen aggressiivisuuden piirteet laantuvat normaalisti ennen kouluikää. Kuitenkin jotkut lapset eivät opi hallitsemaan aggressiivista käyttäytymistään. Aggressiivinen käyttäytyminen voi jatkua lapsuudesta nuoruuteen ja aina aikuisuuteen asti. Tutkimus on osoittanut, että 17 prosentilla aggressiivisesti käyttäytyvistä 5-vuotiaista aggressiivisuus jatkui tasaisen korkeana vielä 11-vuotiaana. Näistä 16 prosentilla aggressiivisuus pysyi tasaisen korkeana vielä aikuisiälläkin. Nuori uskoo saavuttavansa aggressiivisella käytöksellään enemmän positiivisia kuin negatiivisia tuloksia sekä

suosiota muiden silmissä. Toisinaan aggressiiviseen käyttäytymiseen ei liity minkäänlaista tunnetilaa. Tällöin kyseessä on väkivallan käyttäminen harkittuna keinona hankkia itselleen hyötyä. Aggressiiviset nuoret verrattuna ei-aggressiivisiin tulkitsevat ympäristöstään enemmän vihavihjeitä. Nuoret tekevät tilannetulkintoja aiempiin vuorovaikutustilanteisiin verraten. Aiemmat vuorovaikutustilanteiden vaikeudet heijastavat nuoren kykyyn tulkita uusia vuorovaikutustilanteita. Nuoren aggressiivinen käytös heijastuu usein nuoren kyvyttömyydestä selviytyä ongelmallisista sosiaalisista tilanteista arjessa. Aggressiivisesti käyttäytyvällä nuorella ei välttämättä ole tietoa rakentavista tavoista selvittää ristiriitatilanteita, jolloin nuorella on vähemmän toimintavaihtoehtoja ja hän ei ole tottunut väkivallattomiin ratkaisuihin. Nuori voi myös kokea väkivaltaisen käyttäytymisen olevan normaalia ja sopivaa tai kokevat olevansa oikeutettuja väkivaltaiseen käyttäytymiseen kokemansa epäoikeudenmukaisuuden vuoksi.

Rytkönen (2014, s. 63) kirjoittaa väkivallan olevan yleisempää nuorilla, joilla on varhain alkanutta päihteidenkäyttöä sekä käytösongelmia ja haasteita kotona ja koulumaailmassa. Näiden nuorten perhe-elämässä on ollut haasteita; voi olla taustalla vanhempien ero, vanhempien päihteidenkäyttö tai kasvatusta on ollut syystä tai toisesta puutteellista. Väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyy emotionaalinen ja sosiaalinen tunneulottuvuus. Nämä kertovat nuoren tavasta reagoida hallitsevaan tunnetilaan sekä kykyyn hallita tunnetta. Väkivaltaisen käyttäytymisen tunnetila usein on viha ja suuttumus.

Varghese ja Phillips (2022, s. 193) kirjoittavat nuorien pelaamista videopelista. Nuorten videopelien pelaaminen on lisääntynyt vuosien varrella. Videopelien pelaaminen kehittää oppimista, ongelmanratkaisutaitoja ja motoristen taitojen oppimista, mutta nuorilla väkivaltaisten pelien runsas pelaaminen voi myös toisaalta lisätä nuoren väkivaltaisuutta. Lapset ja nuoret, jotka katsovat ohjelmia, joissa on väkivaltaa käyttäytyvät aggressiivisemmin ja heidän ajatuksensa ovat väkivaltaisempia kuin nuorten ja lasten, jotka eivät katso väkivaltaa sisältäviä ohjelmia. Tutkimusten mukaan väkivaltaa sisältäviä pelejä pelannut nuori pyrkii herkemmin hoitamaan oikean elämän tilanteita aggressiivisesti.

4 SAIRAAHOITAJAN OSAAMINEN JA HAASTAVAN NUOREN KOHTAAMINEN

4.1 Sairaanhoitajan osaaminen ja nuorten kanssa työskentely

Eriksson ym. (2015, s. 36-37) mukaan sairaanhoitaja osaa kohdata asiakkaan oman elämänsä asiantuntijana, sekä osaa hyödyntää asiakkaan tietoa oman sairautensa hoidossa. Sairaanhoitajan tulee osata arvioida asiakkaansa voimavarat ja hyödyntää niitä asiakkaan hoidossa, sekä kykenee hoidolliseen ja ammatilliseen vuorovaikutukseen eri-ikäisten asiakkaiden kanssa. Sairaanhoitaja osaa edistää ja tukea lapsiperheiden hyvinvointia.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (i.a) mukaan sijoitetun nuoren kanssa tärkeitä työvälineitä ovat selkeät viikko-ohjelmat, jotka auttavat ennakoimaan tulevia tapahtumia. Yhteisesti sovituista rutiineista tulee pitää kiinni, kuten ruoka-ajoista, harrastuksista ja uni-valverytmistä. Nuoren kanssa käytetään lyhyitä ja selkeitä ohjeita, nuorella ja aikuisella tulee olla sama käsitys siitä, kuinka toimitaan. Keskustelu yhteyden luominen ja rakentaminen on tärkeä osa nuoren kanssa työskentelyä. Nuori harvoin kertoo vaikeista asioistaan heti, tärkeää on siis keskittyä myös päivittäisiin kuulumisten vaihtoon. Aikuisen tulee olla eleiltään ja kehonkieliltään turvallisuutta edistävä, kunnioitus nuoren koskemattomuuteen ja yksityiseen on tärkeää. Nuoren hyvinvoinnin huomiointi, aikuisen vastuulla on huomioida, mikä palvelee nuorta tilanteessa parhaiten. Nuorelle asetettuja rajoja kunnioitetaan ja aikuisen tulee olla läsnä nuorelle, tämän sitä halutessaan.

4.2 Työskentely lastensuojelussa

Humanan (2023) mukaan henkilökunnan koulutus pohja lisää mahdollisuuksia nähdä nuoren asioita eri näkökulmista. Nuoren kasvua ja kehitystä voidaan tukea yksilöllisesti ja monipuolisesti laajan koulutuksen avulla. Hoito ja kasvatusta toteutuvat hyvän kulttuurin, yhteisöllisyyden ja ohjaavan kasvatuksen kautta. Aktiivinen yhteistyö eri tahojen kanssa kuuluu nuoren hoitoon. Yhteistyötä tehdään sijoitetun nuoren sijoittavan kunnan, perheen ja muun sijoitetun nuoren sosiaalisen verkoston kanssa. Sijaishuollon tavoite on kuntouttava toiminta. Nuorten erilaisia haasteita voi olla aggressiivinen käytös, rikokset, keskeytyneet laitossijoitukset, koulunkäynnin haasteet, päihteet ja erilaiset muut ikätasoisista elämänhallintaa ja kehitystä haittaava käyttäytyminen. Sijoituksen aikana on tavoitteena vakauttaa nuoren arki.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2019, s. 19) mukaan systemisen lastensuojelun mallin tarkoituksena on lastensuojelun asiakkaan turvallisuuden parantuminen. Mallin käyttöönotosta on tarkoitus olla asiakkaalle välitöntä hyötyä lapsen kaltoinkohtelun ja lapsen tarpeiden laiminlyönnin vähentymisenä, vanhempien ja lapsen vuorovaikutuksen paranemisena sekä vanhempien ja lapsen hyvinvoinnin paranemisena.

4.3 Työntekijän työhyvinvointi lastensuojelutyössä

Hirvosen (2018, s. 2) mukaan työhyvinvointi koostuu terveydestä, työstä ja sen mielekkyydestä, hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Pääasiassa sosiaali- ja terveysalan työntekijät ovat tyytyväisiä työhönsä. Työhön liittyy kuitenkin kuormittavia tekijöitä, kuten asiakkaiden ongelmaisuus, suuri vastuu asiakkaista, fyysisen työn raskaus ja väkivallan uhka. Korostuvia piirteitä nykyään työelämässä on kiire, kasvavat osaamisvaatimukset, epävarmuus ja kognitiivinen kuormitus. Ongelmia koetaan myös yksityisen elämän ja työn sovittamisesta yhteen. Työhyvinvoinnin puute Suomessa aiheuttaa vuosittain noin 40 miljardin euron kustannukset. Kustannukset syntyvät sairauspoissaoloista, työtapaturmista ja työkyvyttömyyseläkkeistä.

Reinikaisen (2012, s. 7–9) mukaan lastensuojelussa työskennellessä työntekijät ovat monen tekijän ristipaineessa, minkä johdosta työhyvinvointi voi joutua koetukselle. Lastensuojelutyö on ristiriitaisessa asemassa, koska työtä leimaavat monet juridiset säännöt, mutta myös tapahtuu tilanteita, joita mikään juridinen sääntö ei kata (mts. 7). Työntekijät ovat tuoneet uuden lastensuojelulain johdosta keskustelua siitä, että nykyisin ei uskalla tehdä mitään, kun kaikesta tehdystä voi joutua oikeuden eteen. Työntekijöiden puolesta on esitetty väite, että lasten oikeudet ovat lisääntyneet, mikä on kaventanut työntekijöiden oikeusturvaa. Työhyvinvointia esihenkilötasolta lisää selkeät työhohjeet eri tilanteisiin, joissa on huomioitu laki ja tarpeeksi yksityiskohtaiset ohjeistukset. Näiden takia epävarmuus siitä, teenkö asiat oikein, vähenee (mts. 8-9).

5 AGGRESSIIVISEN NUOREN KOHTAAMINEN LASTENSUOJELUTYÖSSÄ

5.1 Aggressiivisen nuoren kohtaaminen

Kaltiala-Heino ym. (2011, s. 643–650) kertovat, että useasti nuoren väkivaltaisuus liitetään mielenterveyden haasteisiin, joten psykiatrian oletetaan osaavan auttaa kokonaistilanteen ja hoidon tarpeen arvioinnissa. Nuoren kokonaistilanteen arviointiin tulisi osallistua eri ammattialojen tahoja, jotta saadaan mahdollisimman kokonaisvaltainen arvio.

Mielenterveystalo (i.a) ohjeistaa aggressiivisen henkilön kohtaamisessa. Ollessasi aggressiivisen henkilön kanssa tekemisissä, varmista oma turvallisuutesi ja pyri rauhoittamaan tilanne. Puhu henkilölle hitaasti ja käytä lempeää ääntä. Älä ota tarpeettomia riskejä, varmista esteetön poistuminen tilanteesta ja hae apua välittömästi, jos koet tilanteen uhkaavaksi. Aggressiivisen henkilön kanssa ollessa tulee muistaa kuunnella avoimesti ja tuomitsematta. Vältä äänen keroittamista, nopeaa puherytmiä ja hermostunutta liikehdintää, kuten painon siirtoa jalalta toiselle, äkkinäisiä liikkeitä ja ylimääräistä liikehdintää. Puhuessasi käytä myönteisiä ilmauksia, vältä käskyttämästä henkilöä. Älä rajoita henkilön liikkumatilaa, jos hän haluaa liikkua tilanteessa. Varoitukset ja uhkaukset tulee ottaa vakavasti. Poistu paikalta, jos aggressiivisuus ei ole enää hallinnassa.

Mielenterveystalo (i.a) muistuttaa aggressiivisen henkilön kohtaamisessa asiallisuuteen. Voimakkaan tunteen vallassa ajattelu ei toimi, joten perusteluista ei ole tällöin hyötyä. Suuttuneen rauhoittelussa käytetään KUKIPASO- mallia (kuuntele, kiitä, pahoittele, sovi). Vastapuolen rauhoitteluun käytetään rauhoittavaa olemusta, aikaa ja puhetta. Omat tunteet tulee pitää kurissa, vaikka tunteiden purkaus vaikuttaisikin kohtuuttomalta ja epäoikeudenmukaiselta. Mielessä on hyvä pitää, että tavoitteena on auttaa suuttunutta rauhoittumaan. Suuttuneen annetaan kertoa, mikä häntä suuttuttaa, tämä vähentää tunteen voimakkuutta. Kuunnellaan aktiivisesti ja pidetään katsekontakti. Toisaalle katsominen voi antaa henkilölle kuvan, että häntä ei kuunnella. Suuttumisen aiheen voi toistaa, jotta suuttunut tietää, että hänet on ymmärretty. Tunteiden laantuessa suuttuneelle saattaa tulla häpeän tunnetta, jota on vaikea sietää. Sietämätön tunne voi johtaa siihen, että tunteet kuohahtavat uudelleen. Henkilölle on hyvä ilmaista, että tunteiden näyttäminen on sallittua ja häntä ymmärretään. Myönteistä näkökulmaa kannattaa etsiä,

esimerkiksi kiittämällä henkilöä, että hän näytti tunteensa, tämä myös vähentää häpeän tunnetta. Suuttuneen kanssa kannattaa pyrkiä yksinkertaiseen sopuun.

5.2 Nuoren aggressiivinen käytös ja sen ehkäisy

Whipp (2021, s. 6, 20–21) kertoo nuorten aggressiivisuudesta. Aggressiivisuus ei ole pelkäämistään lyömistä tai potkimista. Aggressiiviseksi käyttäytymiseksi luetaan myös huutaminen ja sanallinen hyökkääminen (mts. 6). Aggressiivisen käyttäytymisen syntyteorioita on pohdittu. Teorian mukaan nuori oppii aggressiivisen käytöksen samalla lailla, kuin muutkin sosiaaliset taidot. Nuoren lapsuudessa näkemä roolimalli opettaa nuorta toimimaan. Nuoren eläessä roolimallin kanssa, joka käyttäytyy aggressiivisesti, oppii nuorikin tämän tavan (mts. 20). Aggressiivinen käytös voi olla myös trauman aiheuttamaa reagointia. Jotkin hajut, tilanteet tai puheääni voi herättää nuoren aiemman kokemuksen ja nuori reagoi tällöin samalla tavalla, kun on aiemmin reagoinut (mts. 21). Taulukossa 1 on esitetty aggressiivisuuden ehkäisyyn käytettäviä keinoja.

Minna Rytkösen (2014, s. 64) tekstissä käy ilmi väkivallan ehkäisyyn olevia keinoja. Tavoitteena on katkaista kielteisen vuorovaikutuksen kehä ja vahvistaa aikuisen ja nuoren myönteistä vuorovaikutusta. Nykyään kasvatuskulttuuri suosii pehmeää neuvottelukulttuuria, kuitenkin osa nuorista tarvitsee tarkemmat rajat ja säännöt. Aikuisen ja lapsen välillä on alkanut hämmästyttävään vastuun rajat sekä nuorten käyttäytyminen ja valinnat. Mielenterveystalon (i.a) mukaan aggressiivisuus saa alkunsa ärsykkeestä. Ärsyke voi olla melu, muiden teot tai epämuokavuus. Ärsykkeen jälkeen kiukku alkaa nousta. Kiukun kanssa samaan aikaan voi havaita muitakin tunteita, kuten avuttomuutta, turhautumista, häpeää tai ahdistusta. Aika voi tuntua pysähtyvän ja ajatus jää pyörimään ärsyttävän asian ympärillä. Keho reagoi suuttumukseen, sydän lyö tiheämpään, lihakset jännittyvät ja kädet puristuvat nyrkkiin. Aivot tuottavat kortisolia, adrenaliinia ja muita hormoneja. Suuttumisen syytä voi myös mielessään vähätellä, tämä voi johtaa toisen ihmisen tai ärsyttävän asian sivuuttamiseen.

Taitotalon (i.a) mukaan väkivaltaisen käyttäytymisen ehkäisyyn on käytössä Management of Actual or Potential Aggression-koulutus, jonka painopiste on ennakoivien menetelmien ja vuorovaikutuksen käyttö aggressiivisen asiakkaan kohtaamisessa. Koulutuksessa ohjataan työntekijää huomaamaan oman asenteen ja käytöksen merkitys tilanteessa. Koulutukseen sisältyy suojautumisen- ja irtautumisharjoituksia, kun aggressiivisesti käyttäytyvä henkilö lyö tai tarttuu

kiinni. Fyysistä rajoittamista ja ohjaamista tarvitaan myös silloin, kun asiakas on itselleen tai muille vaarallinen. Koulutuksen tarkoituksena on perehtyä myönteiseen koskettamiseen, lähestymiseen, aina fyysiseen rajoittamisen taitoihin istuma-asennossa ja seisten. Jatkokoulutuksessa syvennetään osaamista tiimityöskentelyyn akuuteissa tilanteissa, joissa tarvitaan useampaa henkilöä aggressiivisen henkilön kohtaamiseen ja rajoittamiseen.

5.3 Työntekijän jaksaminen ja tilanteiden läpikäyminen jälkikäteen

Korpelan (2021) mukaan työnohjaus ja työkavereiden epävirallinen tuki yhdessä lisäävät jaksamista ja ehkäisee työstä aiheutuvaa stressiä. Työnohjaus toimii ehkäisevänä tekijänä työntekijöiden välisissä kiistoissa. Työnohjauksen puute tai siihen osallistumattomuus näkyy työhenkilökunnan välien kiristymisenä. Hyvä työnohjaus lisää sitoutumista organisaatioon, parantaa työtyytyväisyyttä sekä lisää työntekijöiden pysyvyyttä.

Jylhän (2019) mukaan välitön purku eli defusing on luonteeltaan huoltotoimi, jossa kuormittavassa tilanteessa olleet työntekijät saavat välittömästi purkaa tilanteen tapahtuman jälkeen. Defusing on purkumenettely, jossa ohjaajina toimivat organisaation omat koulutetut työntekijät. Defusingin tarkoitus on käsitellä traumaattinen tapahtuma ja näin ollen nopeuttaa työntekijän töihin paluuta.

Taulukko 1. Aggressiivisen nuoren kohtaaminen

	Aggressiivisuuden ennakointi	Toiminta uhkaavassa tilanteessa	Tilanteen purkaminen
Nuori	Nuoren kehonkieli, hengityksen nopeutuminen, levoton liikehdintä ja nyrkkien kiinni puristuminen.	Nuori voi toimia tilanteessa uhkaavasti, haukkua, huutaa tai pyrkiä lyömään.	Nuoren kanssa tilanne on käytävä läpi, kun nuori on rauhoittunut.
Työntekijä	Havainnointi nuoren kehonkielestä, rauhallisuus, ennakointi ottamalla työkaveri mukaan tilanteeseen.	Pyri rauhoittamaan aggressiivista nuorta lempeällä puhekielellä, älä provosoi ääntä korottamalla. Varmista oma turvallisuutesi. Tarvittaessa poistu paikalta.	Nuoren kanssa keskustelu tilanteesta. Työkavereiden tuki ja ymmärrys.
Työyhteisö	Tiedostaminen missä työkaverit ovat. Vaikeisiin tilanteisiin aina työparin kanssa.	Työkaverin tueksi tilanteeseen. Ei päälle puhumista, yksi hoitaa puhumisen. Rauhallinen ja lempeä olemus	Työyhteisössä asiasta keskustelu, sekä työnohjauksessa asian käsittelemine.

6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TEHTÄVÄT

Opinnäytetyö on kehitetty vastaamaan aggressiivisen nuoren kohtaamisen haasteisiin. Sen tavoitteena on kehittää henkilökunnan osaamista ja etsiä näyttöön perustuvaa tietoa aggressiivisen nuoren kohtaamisesta lastensuojelussa. Tarkoituksena on tuoda teorian tieto helposti luettavaan muotoon tiivistelmän muodossa ja tuottaa PowerPoint-esitys perehdytyksen tueksi. Toiminnallinen osa jää työpaikalle käytettäväksi myöhemmin, ja siihen voi palata tarvittaessa. Toiminnallinen osa liitetään perehdytyskansioon tueksi, ja se on läpikäytävä uusien työntekijöiden kanssa. Esityksessä kerrotaan lyhyesti ja pääkohdittain nuoren kohtaamisesta sekä väkivallan ehkäisystä lastensuojelutyössä, tarkennettu tieto löytyy opinnäytteestä. Opinnäytetyön teoreettisessa osassa etsittiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin.

Millaista osaamista vaaditaan aggressiivisen nuoren kohtaamisessa?

Miten aggressiivista käytöstä voi ennakoida ja välttää?

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

7.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Kostamon ym. (2022, s. 9–11) mukaan opinnäytetyö on projekti, jossa yhdistyy tutkimus, kehittäminen ja toiminta. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa ammatillinen tuotos, joka palvelee opinnäytetyön tilaajaa arjen käytännöissä (mts. 11). Toiminnallinen opinnäytetyö on tutkimuksellisen kehittämisen tapa ja yksi tyyppi opinnäytetöistä. Tarkoituksena on näyttää asiantuntijuuden kehittämistä ja tutkimuksellisella tarkoituksella tehty tuotos (mts. 9-10).

Kostamon ym. (2022, s. 9–11) mukaan toiminnallinen opinnäytetyö on kehittämistyö, jonka aluksi määritellään tavoitteet eli tutkimuskysymykset, joihin haetaan vastausta, suunnitellaan aiheen toteutus, valitaan menetelmä kehittämistyöhön, aikataulutetaan vaiheittain työskentelyä ja mietitään, miten valmista opinnäytetyötä arvioidaan ja miten siitä saa palautetta (mts. 15). Opiskelija, toimeksiantaja ja ohjaaja sopivat kehittämistyön kokonaisuudesta, sekä käyttöoikeuksista, salassapidosta ja aineiston julkisuudesta (mts. 30). Tietoperusta toiminnalliseen opinnäytetyöhön rakentuu lukemisesta, tiedon muokkaamisesta, ajattelusta ja kirjoittamisesta. Opinnäytetyössä opitaan referoimaan lähteitä ja kriittisesti valitsemaan sopivia lähteitä työhön. Opinnäytetyö nojaa ammatilliseen teoreettiseen tietoon ja aiheen ammattitermistön ja käsitteiden käyttöön (mts. 75).

7.2 Tiedonhaku

Tiedonhakuun käytettiin Medic-tietokantaa, hakusanoilla aggressiivinen nuori ja nuoren kohtaaminen. Tietokannasta löytyi 32 osumaa, joista valikoitui yksi lähde. Kirjalähteitä etsittiin SeAMK Finnan kautta käyttäen hakusanoja aggressiivisuus, väkivaltaisuus ja nuoren kehitys. Kirjat lainasin SeAMK kirjaston kautta käyttäen kirjaston hakujärjestelmää. Kirjalähteitä lainattiin 5 kappaletta, joista lähteiksi valitsin yhteensä 3. Lisäksi kriittisesti olen käyttänyt Google Scholaria hakusanojin lastensuojelu, väestön rakenne, nuoren kohtaaminen ja nuoren kehitys. Hakusanoilla löytyi tuhansia osuvia, joista valikoin 7 lähdettä. Tiedonhaun tärkein kriteeri on ollut kriittinen arviointi lähteen luotettavuudesta ja lähteiden julkaisuvuosi. Tarkoituksena oli pitää lähteet mahdollisimman tuoreina, enintään 10-vuotta vanhoina. Joitakin poikkeuksia kuitenkin tuli, koska pidin lähteitä tärkeinä työhön.

7.3 Kirjallisen materiaalin tuottaminen ja arviointi

Kirjallinen materiaali tuotetaan tutkittuun tietoon perustuen, luotettavia lähteitä käyttäen. Kirjallinen materiaali on tiivistelmä eri lähteistä, jotka perustuvat tutkittuun tietoon.

Kirjallisessa materiaalissa teorian tieto on avattuna helposti luettavaan muotoon. Lähteistä on etsitty tärkeimmät asiat ja tuotu opinnäytetyöhön. Tutkitun tiedon etsiminen on tehty kriittisesti, ja lähteiden valinnassa on käytetty 10-vuoden aikaikkunaa. 10-vuotta vanhempia tutkimuksia ja artikkeleita ei ole otettu tuotokseen, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Esihenkilöltä sain palautetta opinnäytteestäni. Palautteessa nousi tiivis ja selkeällä rajauksella tehty opinnäytetyö. Teoriaosuudessa on napakasti pohjustusta aihetta kohtaan ja tämä luo ymmärrystä tilanteita kohtaan. Erilliseen esitykseen on poimittu pääkohdat työstä ja tätä täydentää suullinen esitys.

8 OPINNÄYTETYÖN JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

8.1 Opinnäytetyön johtopäätökset

Opinnäytetyössä selvitettiin aggressiivisen nuoren kohtaamista, tärkeimmäksi asiaksi nousi tilanteiden ennakointi ja aggressiivisuuden merkit. Opinnäytetyöstä saa konkreettisia neuvoja aggressiivisen nuoren kohtaamiseen ja tilanteiden ennakointiin sekä purkuun. Aggressiivista käytöstä voidaan ehkäistä luottamussuhteella nuorta kohtaan. Aggressiivisen henkilön kohtaamiseen on kehitetty toimintamalli, johon kuuluu; kiitä, pahoittele ja sovi. Toimintamalli on kehitetty muistisäännöksi tilanteisiin, joissa oma käytös voi provosoida aggressiivista henkilöä.

Lastensuojelussa nuorilla on usein traumataustaa, minkä vuoksi tavallisetkin tilanteet voivat johtaa aggressiiviseen käyttäytymiseen trauman tullessa mieleen. On muistettava, että nuoren tunteiden säätely on heikompaa kuin aikuisella. Nuorella voi myös olla opittu tapa käyttäytyä aggressiivisesti. Aggressiivisuus voi kuitenkin vähentyä oikean kohtaamisen ja ymmärtämisen avulla. Nuoren tunteita sanottamalla ja hänen kanssaan asiasta keskustelemalla voidaan päästä vähemmän aggressiiviseen arkeen.

8.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyö perustuu tutkittuun tietoon, käytössä on luotetut lähteet. Opinnäytetyö ei loukkaa yksityisyyttä, eikä siinä ole tunnistettavia tietoja. Lähteet on käyty läpi kriittisesti ja valittu vain sopivimmat. Opinnäytetyössä ei ole haastateltu tai käytetty tietolähteenä yksityistä henkilöä, joten henkilötietoja ei ole.

Opinnäytetyötä tehdessä noudatettiin tiedeyhteisön toimintatapoja, joita ovat huolellisuus, rehellisyys ja tarkkuus tutkimustyötä tehdessä. Tutkimusta tehdessä toteutetaan avoimuutta ja vastuullista viestintää tutkimuksen tuloksia julkaistaessa (TENK, 2023, s. 11). Opinnäytetyötä tehtiin huolellisesti, huomioin työyhteistyön mielipiteet ja toiveet työhön. Opinnäytetyö on julkisesti käytettävissä, joten työ on tehty avoimesti paljastamatta kenenkään yksityistietoja.

Jotta tutkimus on eettisesti oikein, täytyy kunnioittaa muiden tutkijoiden tekemää työtä, viitataan julkaisuihin asianmukaisella tavalla ja annetaan arvoa heidän saavutuksilleen (TENK, 2023, s. 14).

8.3 Opinnäytetyön pohdinta

Opinnäytetyön prosessi alkoi omasta mielenkiinnosta lastensuojelun työhön. Aiheesta kiinnostui myös työpaikkani, jolloin aihetta kehitettiin yhdessä, ja opinnäytetyö mukailee työnantajan tarpeita ja toivomuksia aiheeseen. Prosessi on alkanut 2022 syksyllä, jolloin mietimme johtoryhmän kanssa, mikä aihe palvelisi työntekijöitä parhaiten. Pohtiessani aihetta seurasin aggressiivisesti käyttäytyvien kohtaamisia, joissa jokainen toimi omalle luonteelleen sopivalla tavalla. Ajatuksena oli kehittää tietynlaiset raamit, mitä jokainen voi käyttää ja muokata omaan toimintaansa. Luin paljon eri lähteitä ja yllätyin, kuinka paljon aggressiivisuutta ilmenee nuorilla. Aiheeseen lähdettiin tutustumaan syvemmin ja opin paljon uutta nuoren kasvusta ja kehityksestä sekä niiden vaikutuksesta nuoren aggressiivisuuteen. Omaa työtäni teen nyt aivan eri silmin kuin aiemmin. Osaan paremmin huomioida nuoren kehityshaasteita ja osaan kehittää toimintaani aggressiivisen nuoren kanssa toimiessa. Ehkäisevä työskentely nuorten kanssa on tärkeä osa aggressiivisuuden ehkäisyssä. Opin työtä tehdessäni kaikista parhaimman ehkäisykeinon olevan luotettava suhde nuoren kanssa.

Opinnäytetyön prosessi tuntui aluksi todella vaikealta, ja lähteiden hakeminenkin oli haasteellista. Kuitenkin työn eteneminen ja oman edistymisen huomaaminen lisäsi intoa tehdä opinnäytetyötä. Koko opinnäytetyö on valtava prosessi, ja sen sovittaminen muuhun opiskeluun on välillä haastavaa. Kuitenkin aina jostain välistä sai nipistettyä aikaa prosessiin. Prosessin aluksi luin muiden kirjoittamia opinnäytetöitä ja näistä sain myös apua omaan työhöni. Lähdekriittisyydessä ajatukseni oli 10-vuoden aikajana, ilman poikkeuksia. Kuitenkin kaksi lähdettä oli vanhempia, mutta koin niiden sisällön olevan tärkeä aiheeseen. Opinnäytetyötä tehdessäni kirjallinen ulosanti on kehittynyt, ja osaan etsiä lähteistä olennaisen tiedon ja muokata sitä omaan käyttööni. Aiheen rajaaminen tuntui haastavalta, koska aiheeseen liittyy niin paljon esimerkiksi eri sairauksia. Mietinkin, lisäänkö yleisimpiä nuoruuden mielenterveyden haasteita, mutta päädyin ne jättämään pois, jotta aihe ei laajene liikaa. Toisaalta yksikkö, johon opinnäytetyö suunnattiin, on pääasiassa käytöshäiriöisten ja aggressiivisten nuorten hoitoon tarkoitettu yksikkö. Tuntui luontevalta ottaa työhön mukaan traumataustan aiheuttama aggressiivisuus, koska sijoitetuilla lapsilla lähes kaikilla on traumataustaa, ja näin ollen tämä

on olennainen osa nuorten hoitoa. Opinnäytetyön prosessin aikana työpaikalla on yhä enemmän keskusteltu aggressiivisesta käyttäytymisestä ja siihen johtavista syistä. Nuorille on myös kerrottu tekeillä olevasta työstä, ja tämä on nostanutkin keskustelua nimenomaan traumaustan vaikutuksesta aggressiivisuuteen ja yleisesti tunteiden hallintaan.

LÄHTEET

Aktan-Collan, K. (19.3.2019). *Arvostava kohtaaminen*. <https://www.duodecim.fi/2017/12/01/arvostava-kohtaaminen/>

Eriksson, E., Korhonen, T., Merasto, M., & Moisiö, E. L. (2015). *Sairaanhoidajan ammatillinen osaaminen*.

Etene. (2013). *Lapsuuden ja nuoruuden etiikka sosiaali- ja terveysalalla*. <https://etene.fi/documents/1429646/1555962/ETENE-julkaisu+41+Lapsuuden+ja+nuoruuden+etiikka+sosiaali+ja+terveysalalla.pdf/3e711c32-e950-4892-bf1b-ee8b9be55769/ETENE-julkaisu+41+Lapsuuden+ja+nuoruuden+etiikka+sosiaali+ja+terveysalalla.pdf>

Hermanson, E., & Sajaniemi, N. (2018). *Nuoruuden kehitys-mitä tapahtuu pinnan alla?*. Duodecim. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/302360/duo14286.pdf?sequence>

Hirvonen, T. (2018). *Hoitajien työhyvinvointi vuorotyössä*. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/19234/urn_nbn_fi_uef-20180148.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Humana. (2022). *Valokki 1*. <https://www.humana.fi/lastensuojelun-laitospalvelut/lastensuojeluyksikot/nuorisokoti-valokki-jalasjarvi/lastensuojeluyksikko-valokki-1-jalasjarvi/>

Jylhä, J. (16.01.2019). *Välittömän purkamisen (defusing) käyttö yleistyy vauhdilla*. <https://www.sya.fi/valittoman-purkamisen-defusing-kaytto-yleistyy-vauhdilla/>

Kaltiala-Heino, RK., Lindberg, N., & Sailas, E. (2011). Nuoren väkivaltaisen käyttäytymisen riskin arviointi. *Lääkärilehti*. 66, 643-650. <https://www-laakarilehti-fi.libts.seamk.fi/tieteessa/katsausartikkeli/nuoren-vakivaltaisen-kayttaytymisen-riskin-arvioiminen/>

Keski-Petäjä, M. & Pietilä, M. (16.11.2020). *Miltä lasten Suomi näyttää tilastoissa? – Lasten määrä ja osuus väestössä historiallisen pieni*. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/milta-lasten-suomi-nayttaa-tilastoissa-lasten-maara-ja-osuus-vaestossa-historiallisen-pieni/>

Korpela, M. (2021). *Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työnohjaus työssä jaksamista edistävänä tekijänä*. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-202105293292>

Kostamo, P., Airaksinen, T., & Vilkka., H. (2022). *Kirjoita itsesi asiantuntijaksi: Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön*. Art House.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Mielenterveystalo. (i.a-a). *Miten auttaa aggressiivista henkilöä?* <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/aggressio-vakivalta/miten-auttaa-aggressiivista-henkiloa>

Mielenterveystalo. (i.a-b). *Raivostuneen henkilön kohtaaminen*. <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/omahoito/aggression-omahoito-ohjelma/9-raivostuneen-henkilon-kohtaaminen>

Mielenterveystalo. (i.a-c). *Suuttumisen prosessi*. <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/omahoito/aggression-omahoito-ohjelma/2-suuttumisen-prosessi>

Nurmi, P (toim.) (2013). *Lapsen ja nuoren viha*. (s, 79-80.) PS-kustannus.

Puska, M. (2019). *Nuoret fyysisen väkivallan tekijöinä*. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/65785/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201910084363.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Reinikainen, K. (2012). *Työhyvinvointia tukevat voimavarat lastensuojelutyössä*. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61469/Reinkainen.Katja.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Rytkönen, M. (2014). *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, 51. S. 63-65. [file:///C:/Users/35840/Downloads/41369-Kirjoitus%20\(sis%C3%A4lt%C3%A4en%20ydinasiat,tiivistelm%C3%A4t%20&%20asiasanat\)-29792-1-10-20140407.pdf](file:///C:/Users/35840/Downloads/41369-Kirjoitus%20(sis%C3%A4lt%C3%A4en%20ydinasiat,tiivistelm%C3%A4t%20&%20asiasanat)-29792-1-10-20140407.pdf)

Rytkönen, M. (2013). *Kehityskulkuja ja väliintuloja: Ekologinen näkökulma vakavan väkivallanteon tehneiden nuorten sosioemotionaalisen terveyden kehitykseen*. S. 13-14. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/12573/urn_isbn_978-952-61-1174-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sosiaali- ja terveysministeriö. (i.a). *Lastensuojelu*. <https://stm.fi/lastensuojelu>

Storvik-Sydänmaa, S., Talvensaari, H., Kaisvuori, T., & Uotila, N. (2015). *Lapsen ja nuoren hoitotyö*. Sanoma Pro Oy.

Taitotalo. (i.a). *MAPA- haasteellisen käytöksen ennaltaehkäisy ja hallinta*. <https://www.taitotalo.fi/koulutus/turvallisuus/852/mapar-management-actual-or-potential-aggression-haasteellisen-kaytoksen-ennaltaehkaisy-ja-hallinta-yr#intro>

- Tallgren, S. (2022). "Nuku mielummin vaik katuojassa!" tutkimus sijoitettujen nuorten kohtaamiskokemuksista lastensuojelulaitoksissa. (s. 10-11). https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/345544/Tallgren_Sanna_Tutkielma_2022%20.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (i.a). *Lastensuojelun käsikirja*. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 28.2.2023a. *Tunteet, vaikeat kokemukset ja niiden kanssa työskentely*. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lasten-ja-nuorten-lastensuojeluopas/perustietoa-lastensuojelusta/tunteet-vaikeat-kokemukset-ja-niiden-kanssa-tyoskentely>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2019. *Systemisen lastensuojelun toimintamallin ydinelementit*. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138967/Ty%c3%b6pa-peri%2033%20Systemisen%20lastensuojelun%20toimintamallin%20ydinelementit%20Aaltio%20ja%20Isokuorti_VALMIS.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 22.3.2023b. *Sijoitus avohuollon tukitoimena*. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto/sijoitus-avohuollon-tukitoimena>
- Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje (TENK). (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittelyminen Suomessa*. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Valvira. (11.11.21). *Lastensuojelun palvelut*. <https://www.valvira.fi/sosiaalihuolto/lastensuojelu/lastensuojelun-palvelut>
- Varghese, S. B., & Phillips, C. A. (2022). *Violent Video Gaming and Aggression in Children*. *Pediatric Nursing*, 48(4), 193–196. <https://web-s-ebscobhost.com.libts.seamk.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=6fc0ba77-ddb3-48a5-b9e2-9327d3bf401b%40redis>
- Whipp, A. (2021). *Associations with childhood aggressive behavior using multiple raters: co-occurrence, antisocial personality disorder prediction, and biomarkers*. Helsinki. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/334419/whipp_alyce_dissertation_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y

LIITTEET

Liite 1. Aggressiivisen nuoren kohtaaminen. PowerPoint-esitys työpaikalle

Liite 1. Aggressiivisen nuoren kohtaaminen. PowerPoint-esitys työpaikalle.

AGGRESSIIVISEN NUOREN KOHTAAMINEN

Anniina Annala

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Perehdytyksen tueksi

AGGRESSIIVISUUDEN ESIINTYMINEN

Aggressiivinen käyttäytyminen luetaan epäsosiaaliseksi käyttäytymiseksi.

Aggressiivinen käyttäytyminen voi kohdistua henkilöön, ympäristöön joko epäsuoraa tai suoraan, ollen fyysistä tai verbaalista.

Käytös on muita häiritsevää tai vahingoittavaa käytöstä.

Kehityksen myötä lapset oppivat hallitsemaan aggressiivisuuttaan ja fyysisen aggressiivisuuden piirteet laantuvat tavallisesti ennen kouluikää.

Osa lapsista ei opi hallitsemaan käyttäytymistään vaan aggressiivinen käyttäytyminen jatkuu lapsuudessa, nuoruudessa ja aikuisiässä.

Aggressiivisen käyttäytymisen taustalla on nuoren kykenemättömyys hallita tunteitaan, säädellä yllykkeitään ja mielihalujaan, sekä vaikeus tehdä tulkintoja sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa.

AGGRESSIIVISUUDEN ESIINTYMINEN

Aggressiivisen käyttäytymisen taustalla usein tunteina on voimakas vihantunne ja suuttumus.

Näiden tunteiden vallassa nuori reagoi tunneperäisesti tai impulsiivisesti provokaatioon tai uhkaan, koska nuori kokee tulleensa loukatuksi tai hyökkäyksen kohteeksi.

Aggressiivisuus voi esiintyä myös yleisenä vihamielisyytenä. Tällöin nuori pyrkii määräämään toisia, pelottelee tai kiusaa.

Pelottelun ja kiusaamisen taustalla voi olla nuoren halu muuttaa ympäristön reaktioita itseään kohtaan.

Nuori uskoo saavuttavansa aggressiivisella käytöksellään enemmän positiivisia, kuin negatiivisia tuloksia, sekä uskoo saavuttavansa suosiota myös muiden silmissä.

Nuoret tekevät tilannetulkintoja aiempiin tilanteisiin verraten, aiemmat vuorovaikutustilanteet vaikuttavat nuoren kykyyn tulkita tilannetta.

AGGRESSIIVISUUDEN SYYT

Mahdollinen trauma herättää aggressiivisuutta nuoressa, jotkin hajut, tilanteet tai puheääni voivat laukaista nuoren mielessä vanhan tilanteen ja nuori toimii samalla, kun aiemmin.

Kyky hallita aggressiota ei ole kehittynyt.

Nuorella on opittu tapa käyttäytyä aggressiivisesti.

Tunteiden hallinta on vaikeampaa nuorelle, kuin aikuiselle.

Nuori kokee olonsa tilanteessa hankalaksi.

Muut tunteet voivat ilmentua aggressiivisuutena.

AGGRESSIIVISUUDEN EHKÄISY

Yksi väkivallan ehkäisyn tärkeimpiä asioita on luottamussuhde aikuisen ja nuoren välillä.

Turvaa aina oma turvallisuutesi, pyydä apua, jos koet tilanteen pelottavaksi. Turvaa oma poistumisesi tilanteesta esteettömästi.

Puhu henkilölle lempeään, rauhalliseen äänensävyyn, vältä nopeaa puherytmiä ja äänen korottamista. Vältä ylimääräistä liikehdintää, kuten painon vaihtelua jalalta toiselle.

Pidä kädet henkilön näkyvillä, kädet puuskassa tai taskuissa voivat provosoida henkilöä.

Aggressiivisen käyttäytymisen taustalla on usein pelkoja, jotka voivat pahentua vastakkainasettelussa.

Ota vakavasti uhkaukset ja varoitukset, poistu paikalta ja hae apua, jos aggressiivisuus ei ole hallinnassa.

AGGRESSIIVISUUDEN EHKÄISY

Työnantajasi tarjoaa sinulle MAPA- koulutuksen, jonka painopisteenä on opetella erilaisia menetelmiä ja vuorovaikutusta aggressiivisen henkilön kohtaamiseen.

Pidä kiinni työyhteisön määrittämistä rajoista ja säännöistä jokaisen nuoren kohdalla.

KUKIPASO=

-Kuuntele, mitä nuorella on sanottavaa. Pidä omat tunteet hallinnassa, vaikka tilanne vaikuttaisi kohtuuttomalta. Tavoitteesi on auttaa nuorta rauhoittumaan.

-Kiitä nuorta siitä, että hän kertoo mikä mieltään painaa. Pidä katsekontakti. Voit toistaa nuorelle hänen suuttumisensa aiheen, näin nuori tietää, että olet ymmärtänyt häntä.

-Pahoittele, kerro nuorelle ymmärtäväsi hänen tunteitaan. Myönteistä näkökulmaa kannattaa etsiä.

-Sovi. Suuttuneen kanssa kannattaa pyrkiä yksinkertaiseen sopuun. Suuttunut ihminen ei kykene ottamaan perusteluita vastaan. Nuoren rauhoittuessa voit käydä perustelut läpi.

	Aggressiivisuuden ennakointi	Toiminta uhkaavassa tilanteessa	Tilanteen purkaminen
Nuori	Nuoren kehonkieli, hengityksen nopeutuminen, levoton liikehdintä ja nyrkkien kiinni puristuminen.	Nuori voi toimia tilanteessa uhkaavasti, haukkua, huutaa tai pyrkiä lyömään.	Nuoren kanssa tilanne on käytävä läpi, kun nuori on rauhoittunut.
Työntekijä	Havainnointi nuoren kehonkielestä, rauhallisuus, ennakointi ottamalla työkaveri mukaan tilanteeseen.	Pyri rauhoittamaan aggressiivista nuorta lempeällä puhekielellä, älä provosoi ääntä korottamalla. Varmista oma turvallisuutesi. Tarvittaessa poistu paikalta.	Nuoren kanssa keskustelu tilanteesta. Työkavereiden tuki ja ymmärrys.
Työyhteisö	Tiedostaminen missä työkaverit ovat. Vaikeisiin tilanteisiin aina työparin kanssa.	Työkaverin tueksi tilanteeseen. Ei päälle puhumista, yksi hoitaa puhumisen. Rauhallinen ja lempeä olemus.	Työyhteisössä asiasta keskustelu, sekä työnohjauksessa asian käsitteleminen.